

Les últimes lletres

L'ANIMAL HUMÀ INADAPTAT

JORDI ARBONÉS.

Ruleta dolça.

Edicions Destino,

Barcelona, 1944, 189 pàgines.

Si hi hagués literatura urbana, també hi podria haver literatura rural. De *Ruleta dolça*, algú podria dir que és un llibre de temàtica rural, una mena de *Sots feréstecs*. Abans, però, haurà de reconèixer que és un llibre escrit amb enteniment, amb marca registrada –marca NIF. Ara bé, allò que més marca *Ruleta dolça* no és l'estil senzill (a vegades massa neutre); el que més marca les cinc narracions són els esdeveniments. I el fet que aquests esdeveniments estiguin localitzats en una natura feréstega, escabrosa, mesquina i isarda és, al capdavant, un imperatiu per donar versemblança a l'existència de llangardaixos, cingles, escarbats i persecucions, i a l'existència d'elements sobrenaturals i màgics (farcits sovint de quotidianitat), que són els que realment marquen els esdeveniments de *Ruleta dolça*, els que passen i els que no passen. L'inadaptat tant és a pagès (és el cas de les nostres cinc narracions) com a ciutat, i els elements sobrenaturals tant es poden situar en el porxo d'una masia com al mig de qualsevol petita, mitjana o gran ciutat (de Sud-amèrica). En algun moment, la proliferació abusiva d'aquestes sobrenaturalitats poden provocar malfiança al

lector, que pot entendre que una calavera dins d'un tortell és més una ensaïmada grotesca que no pas un dolç mal averany. Per aquesta banda, podria perdre fiabilitat la narració que dóna nom al llibre i desmereixeria la presència d'altres símbols a més del de la mort (com ara la tradició nadalena, sàviament descrita durant tota la narració, el *vuelve a casa por Navidad* del fill a la mili, l'àpat, l'àvia, els regals, etc.).

Canícula és la història d'un pagès abandonat i empresonat per disparar al guarda d'una canera municipal, quan, per no haver de pagar la factura de la manutenció de la bèstia, pretén eliminar el gos que li malmestia l'hort. Però *Canícula* vol ser la tràgica i desmesurada conseqüència d'una obsessió amb desenllaç tràgic, *Canícula* és la vida d'un ocell de bosc, d'un Benet amargat, bevedor que odia et ama i recorda i lluita per oblidar la seva ex-dona. *Canícula* vol ser la soledat del fracassat.

Boixets, la més extensa de les narracions, pateix. El lector pateix més pel ritme i pel recargolament dels esdeveniments que no pas per l'argument i l'acció.

El viatge iniciàtic, «caminant per la terra cremada de les nostres il·lusions», dels personatges d'*Uns papers al calaix* és la narració més interessant del recull. L'estil de les anotacions que Arbonés apunta a *El cingle del silenci* amb la veu directa de l'Adriana és recuperat en aquesta narració: el dietari d'un pare ex-hippy que l'any 1977 «s'iniciava en la complexitat d'una vida plena de curioses combinacions d'escenaris i gent, marcada per l'abundància d'experiències contradictòries» i que un fill o filla, més o menys orgullós d'aquest pare, reproduceix –després de la mort d'aquest pare. El viatge del pare és, en una breu introducció, implícitament elogiat per aquest fill o filla marcat o marcada per la pròpia joventut que, igual que la del seu pare, li és alguna cosa més que un fet biològic. El viatge per fugir del passat, que es convertia en una «immensa pantalla negra», i continuar en el paradís perdut del present igualment negre, narrat en primera persona del plural, i amb forma de dietari-apunts justifica la contraportada del llibre i la metàfora de la «naturalesa esquerra i amenaçadora». Aquest pare podia ser el mateix Marià de la primera narració, *El cingle del silenci*, que retorna a la ciutat i que no se'n surt d'arreglar una taula coixa. A *Uns papers al calaix* no triomfa la natura sinó que, com a la resta de narracions, el que passa és que fracassa l'individu, com sempre; l'animal humà (salvatges i trastocats com els de *Boixets* o amb motius sublimes com el de *Uns papers al calaix*) tant si veu la natura idealitzada com si pateix la natura pura i dura, parteix d'un «punt d'arrencada erroni: ningú que no sigui innocent no pot trobar la innocència» i quan se n'adona deixa *Uns papers al calaix*, magnífics i s'aboca a la solitud que ha «de ser la nostra força, una barricada que ens faria forts».

Francesc Ten

